

POLOAUTOMATIZOVANÉ ŘÍZENÍ ŠTÁBNÍCH NÁCVIKŮ

Generálmajor CSc. Václav Matička

V současné době zaujímají štábní nácviky velmi důležité místo v taktické přípravě důstojníků. Tito se při nich učí a zdokonalují v tvůrči, iniciativní a sladěné práci při plánování, organizaci a vedení vševojskového boje. Zdokonalují při nich svoje znalosti a prohlubují získané návyky ve správném, rychlém a všestranném hodnocení situace, v rychlých operačně taktických propočtech, v předkládání promyšlených, avšak stručných informací veliteli a náčelníku štábu. Ziskávají praxi ve vedení pracovních map, ve vyhotovení potřebných bojových dokumentů, v rozpracování velitelova rozhodnutí, v jeho dovedení k vykonavatelům. Účastníci štábních nácviků rozpracovávají opatření bojového, ženíjního, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení. Procvičují rychlé soustředění a věcný rozbor zpráv o situaci za použití soudobých technických prostředků velení a dokumentů utajeného velení.

Tak jako ve všech formách operačně taktické přípravy je třeba i při štábních nácvicích postupovat od jednoduchého ke složitějšímu. Proto jsou velmi účelné nejprve dílčí nácviky po jednotlivých odděleních (pracovištích) zaměřené jen ke zpracování jednotlivých dílčích úkolů, ke stmelení a vzájemné zastupitelnosti a teprve potom přistupovat ke komplexním štábním nácvikům.

V dalším se zmíním o jednom z možných způsobů komplexního nácviku u vševojskových útvarů a svazků za využití prvků speciálních učeben pro velení, které jsou s dobrými výsledky používány na některých sovětských vojenských akademích.

Při budování, popřípadě při úpravě účelného zařízení pro poloautomatizované štábní nácviky, je nutné vhodným způsobem realizovat zejména tyto požadavky:

1. umožnit jednostupňový nebo dvoustupňový nácvik štábů útvarů a svazků (dvoustupňový zejména u útvarů pro štáby pluků, velitele a štáby všech praporů), při nejmenší ztrátě času a minimálních finančních a materiálních nákladech;

2. procvičovat soustředování, vyhodnocování a rozbor zpráv o situaci, předávání automaticky technickými pojítky — především formou rádiového provozu — v obvyklých podmínkách atmosférických poruch a možného nepřátelského rušení z předem připravených zvukových zápisů;

3. předávat současně několika kanály různé zprávy na několik pracovišť podle předem připraveného plánu komplexního štábního nácviku;

4. uskutečňovat zvukové zápisy předkládaných informací veliteli nebo náčelníkovi kteréhokoli funkcionáře štábu podřízeným pro jejich další rozbor a vyhodnocení;

5. učit pracovat důstojníky v časově omezených lhůtách a v pracovních podmínkách a s takovým vybavením, které bude obvyklé v poli (v tancích, obrněných transportérech, štábních autobusech apod.);

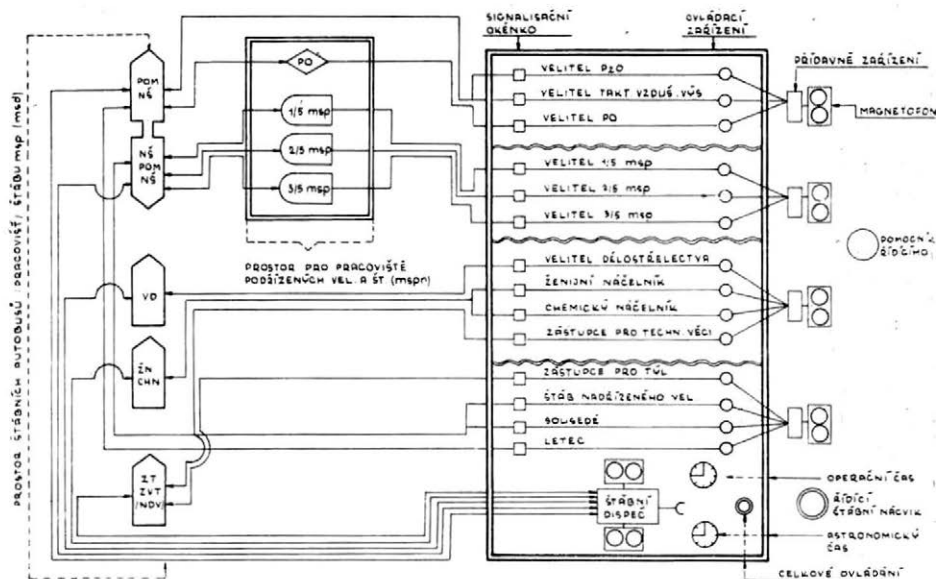
6. opakovat podle potřeby některé dílčí situace (učební otázky), bude-li to podle názoru řídicího štábního nácviku účelné;

7. zhotovit zařízení jako přenosné (stavebnicovým systémem), aby ho bylo možno využít i v učebnách nebo na mírových pracovištích pro některé dílčí nácviky anebo pro jiné formy operačně taktické přípravy (např. pro jednostranné válečné hry na mapách apod.).

Na připojeném náčrtu je znázorněna možná úprava a využití takového požadovaného poloautomatizovaného zařízení.

Hlavní součástí je stůl pro rozehru a řízení. Skládá se z několika složitelných a vzájemně propojitelných bloků. Hlavní součástí každého bloku je:

1. magnetofon, umístěný ve stole s přidávným zařízením;

2. ovládací tlačítka;
3. signalizační zařízení.

Na každém magnetofonu jsou zvukové zápisy zpráv předem připravených a předávaných rádiem z různých zdrojů zpráv (např. od velitele taktického vzdušného výsadku, od velitele průzkumného odřadu, od velitele předsunutého odřadu). Zprávy jsou zapsány v pořadí časového plánu nácviku. Pomocník řídicího v dobu uvedenu v plánu stisknutím příslušného tlačítka zprostředkuje předání zprávy určenému funkcionáři. Jakmile je zpráva předána, přídavné zařízení u magnetofonu automaticky vypíná magnetofon a v signalizačním okénku se objeví číslo odehrané zprávy. Pomocník se tedy nemusí starat o další předávání a sledování zpráv. Může proto současně ovládat několik magnetofonů. Signalizační zařízení příslušného funkcionáře štábu nebo pracoviště mu vždy ukazuje, která zpráva je již odehrána. Ovládací tlačítko mu dovoluje také kdykoli zprávu přerušit, vrátit, popřípadě zopakovat.

Při jednostupňovém nácviku jdou zprávy z magnetofonů přímo k jednotlivým funkcionářům štábu. Při dvoustupňovém nácviku (např. u štábu msp) mohou být zprávy zapsané formou hlášení velitelů rot předávány velitelům praporů (do tanků,

obrněných transportérů). Velitelé praporů souhrnně pak hlásí situaci na štáb pluku (vzhledem k předpokladu, že velitel pluku bude řídit komplexní nácvik).

Velitel nebo náčelník štábu, který řídí komplexní nácvik, má kromě toho na řídicím stole obvyklý štábní dispečink, kterým má spojení ke všem hlavním funkcionářům štábu. Tak může kdykoli ovlivnit doplňkovými zprávami, nebo jinou potřebnou úpravou, průběh nácviku. Pomocí dispečinku mohou rovněž příslušníci štábu předkládat informace a případné návrhy veliteli nebo náčelníkům štábů. Stejným způsobem mohou i vydávat příslušná nařízení a rozkazy vyplývající z rozhodnutí řídicího nácviku, který při nich bude vystupovat ve funkci velitele. Tato nařízení, rozkazy, pokyny se zapisují podle potřeby na magnetofony přidružené k dispečinku. Zápisy jsou vedle zpracováváných štábních dokumentů hlavním podkladem pro rozbor a zhodnocení práce jednotlivých funkcionářů.

Příprava komplexního štábního nácviku s využitím stolu pro rozhru a řízení se v podstatě nebude lišit od normálního způsobu přípravy nácviků tohoto druhu. Velitel nebo náčelník štábu pro jeho přípravu na stupni útvar — svazek může si určit jednoho až dva pomocníky z řad nejlépe připravených důstojníků.

Pro účastníky nácviku vydá se jen krátký taktický námět zpracovaný písemně nebo graficky na mapě. Může obsahovat jen všeobecnou situaci a nutné doplňkové údaje. Situace zvláštní může být již připravena formou hlášení podřízených velitelů a štábů a předána při zahájení nácviku z magnetofonových záznamů. S bojovým úkolem svazku (útvary) mohou být seznámeni příslušníci štábu rovněž ze zvukového zápisu velitelova rozhodnutí. Obdobně může se seznámit štáb a odborní náčelníci s obsahem nařízení pro bojové zabezpečení. Tímto způsobem bude již od samého zahájení nácviku celý štáb intenzivně zaměstnán a veden k úzké součinnosti.

Celý plán nácviku je třeba rozpracovat nejprve písemně. Přitom taktickou situaci pro jednotlivé učební otázky je nutné vždy rozpracovat tak, aby mohla být předávána formou dílčích zpráv a hlášení jdoucích po různých kanálech do štábu. Ve všech zprávách a hlášeních je třeba dodržovat nařízený stupeň utajení (krycí jména velitelství, funkční čísla, kódování terénu, používání signálních a hovorových tabulek apod.). Takto připravené zprávy se očíslovají, seřadí se podle zdrojů a časového pořadí. Pak při zachování všech pravidel provozního řádu předávají se rádiovou stanicí používanou na tom onom stupni na zvukový zápis magnetofonu (popřípadě současně na několik magnetofonů pro další kopie). Přitom je účelné zvukové zápisy vhodně upravovat imitováním atmosférických poruch hluku motoru, nepřátelským rušením, přerušováním apod., aby důstojníci získávali návyky přebírat zprávy v podmínkách přibližujících se boji.

Vzhledem k tomu, že při štábním nácviku nemohou mít vliv na situaci vytvořenou řídícím a zpravidla tedy ani na jeho rozhodnutí, připraví se stejným způsobem zvukové zprávy těch rozhodnutí, která bude vydávat během nácviku řídící ve funkci velitele svazku (útvary) a která budou podkladem pro další činnost štábu.

Je nesporné, že uspořádání a pořizování zvukových záznamů zpráv je pracnější a zdoluhavější než jen písemný plán štábního nácviku. Budou-li však použity takto připravené materiály několikrát (například pro výuku ve vojenských školách, u různých útvarů svazků), pak vedle daleko vyšší komplexnosti a kvality nácviku bude splněna i otázka hospodárnosti času s přípravou nácviku, uspořádáním pomocných sil, techniky atd.

Jistě by nebylo těžké, aby u každého útvaru (svazku) se připravily 1–2 takové štábní nácviky na aktuální témata (jako například práce štábu při zjišťování a okamžitým ničením nepřátelských prostředků jaderného napadení, velení a činnost štábu při organizaci a řízení střetného boje, práce štábu při přechodu do obrany pod palbami nepřítelů atd.). Nadřízený štáb by pak organizoval vzájemnou výměnu těchto materiálů podle potřeb podřízených útvarů (svazků).

Různé varianty použití poloautomatizovaného stolu pro rozehru a řízení. Přiložený náčrt ukazuje, že počet použitých magnetofonů rozhoduje v podstatě o počtu současného předávání zpráv na různá pracoviště štábu. Uvedená varianta podle našeho názoru plně vyhovuje pro komplexní štábní nácviky u pluků a divizí. Je možné ovšem zařadit i větší počet magnetofonů (na některých učebnách velení v sovětských akademích bylo 9 až 11 magnetofonů).

Stůl může být využit pro štábní nácvik na mapách v prostorech mírových pracovišť anebo tak, jak uvádí nakreslená varianta — v pracovištích používaných pro velení v poli (tedy v tancích, obrněných transportérech, štábních autobusech, přístěncích apod.).

Tato bojová a dopravní (štábní) vozidla mohou být umístěna na dvoře štábů se zkrácenými vzdálenostmi nebo v terénu s obvyklými vzdálenostmi, používanými na velitelských stanovištích nebo při zastávkách za přesunu velitelských stanovišť.

Při dvoustupňovém komplexním štábním nácviku bojová vozidla nebo štábní autobusy podřízených velitelů a štábů umístíme zpravidla pohromadě na zkrácenou vzdálenost, ovšem mimo prostor rozmístění štábu svazku (útvary).

Jestliže předávání připravených zpráv ze zvukových zápisů je vždy jen jednostranné, pak při dvoustupňovém štábním nácviku je v uvedeném případě již dána možnost oboustranného předávání a přijímání zpráv mezi štábem pluku a veliteli praporů. Nařízení a zprávy pro ostatní štáby, velitele, sousedy apod., mohou být předávány cvičícím štábem na řídící stůl, kde jsou zachycovány jejich zvukové zápisy samostatnými magnetofony nebo magnetofony připojenými k dispečinku. I v tomto případě může však některé zprávy přijímat přímo velitel (NŠ) řídící nácvik nebo jeho pomocník.

Bude-li štábní nácvik jen jednostupňo-

vý, pak tento druhý způsob bude muset být používán ve všech případech, pokud řídící nácviku nebo jeho pomocníci nebudou představovat velitele nebo štáb, jimž budou nařazení, hlášení nebo zprávy předávány.

Z á v ě r

Význam komplexních štábních nácviků v soudobém systému operačně taktické přípravy vzrůstá. Cílevědomě prováděné, dobře připravené a náročně řízené nácviky podstatně pomáhají při zvyšování stále bojové pohotovosti štábů. Zvláště přispívají k návykům pružného a nepřetržitěho velení. Je proto třeba dále zvýšit jejich kvalitu i počet, ovšem při největší hospodárnosti s časem i s vynakládáním prostředků. K tomu nám musí pomáhat jak různá organizační opatření, tak i technická opatření, využívání různých mechanizovaných a poloautomatizovaných zařízení.

VYUŽITÍ MECHANIZAČNÍCH PROSTŘEDKŮ PŘI VELENÍ NA STUPNI ŠTÁBU ARMÁDY A DIVIZE

Podplukovník Jiří Kavens

V současné době se stále velmi diskutuje o problému velení vojskům, o jeho obtížnosti, krátkých časových lhůtách atd. V souvislosti s touto otázkou jsou velmi často rozebírány na stránkách vojenského tisku i otázky automatizace velení.

Zkušenosti z civilního sektoru ukazují, že nejlepším způsobem přechodu k automatizaci řídicích prací je přechod přes mechanizaci. V článku chci navázat na článek pplk. Hradeckého „K některým otázkám mechanizace štábních prací a mechanizace velení“ z VM čís. 3/62.

Teoretický průzkum doplněný některými praktickými dílčími zkouškami ukázal, že pro štáb armády jsou hlavními tyto mechanizační prostředky:

- elektrický psací stroj s děrovačem pásy a snímačem;
- šifrovací stroj schopný využít děrné pásy;
- linkový dispečink (30 účastníků);
- světlotiskový přístroj KVS-100-II;
- fotokopirovací přístroj „DOKUFO“;
- magnetofon „START“ a diktafon „KORESPONDENT“.

U štábu divize hlavní mechanizační prostředky jsou:

- linkový dispečink (15 účastníků);
- magnetofon „START“ a diktafon „KORESPONDENT“;
- světlotiskový přístroj KVS-100-II;
- fotokopirovací přístroj „DOKUFO“;
- pro styk s armádou pak alespoň jeden elektrický psací stroj s děrovačem děrné pásy a snímačem a šifrovací stroj schopný využít děrné pásy.

V první části svého článku pokládám za nutné informovat čtenáře o některých nových mechanizačních prostředcích uvedených jak v článku pplk. Hradeckého tak v mém.

V první řadě pokud jde o rádiový dispečink. Není sporu o tom, že tento dispečink by byl ideálním prostředkem pro vnitřní součinnost štábu a to

Obdobně je možno používat poloautomatizovaného řídicího stolu pro jednostranné válečné hry při rozehře dílčích situací, pro zvukový zápis při velení cvičícího velitele a jeho štábu při realizaci velitelova rozhodnutí.

zvláště štábu divize, který se velmi často přemisťuje. Jeho praktický vývoj i jeho použití však naráží na řadu potíží, z nichž nejdůležitější je problém utajení. Zatím vyvinutý typ je poměrně velmi těžký a složitý. Zařízení dispečera včetně zdrojů, které zabezpečují provoz na 6 hodin váží 250 kg. Jedna účastnická stanice váží, včetně zdrojů, asi 150 kg. Má pevně nastavenou frekvenci, která je neměnitelná. Jeho hlavní nevýhodou je nemožnost utajit hovor a v současné době není k dispozici utajovač, který by byl rentabilní pro zapojení do tohoto dispečinku.

Uvědomíme-li si, že štáb divize z velké části pracuje v obrněných transportérech, velitelských rádiových automobilech a nejvíce ve štábních autobusech, těžko je představitelné zabudovat takový kolos do těchto vozidel. Při použití uvedeného dispečinku by bylo nutné používat určitých pomůcek utajeního velení. V nejlepším případě by to byly volací znaky a kódování terénu. Vzhledem k tomu, že stávající dispečink nemá možnost přechodu na jinou frekvenci by byl velmi brzy zaměřen a ze způsobu provozu by nepřítel velmi brzy odhalil, že jde o štáb. Následky tohoto odhalení si každý čtenář jistě domyslí.

Do určité míry může nahradit tento rádiový dispečink rádiová síť štábu ze stanic typu ASTRA. Na každém hlavním pracovišti (v obrněném transportéru, velitelském rádiovém automobilu, štábních autobusech) by byla jedna stanice, druhá